

Vest Tank-ulykken viser at tilsynsmyndigheter i Norge i liten grad er i stand til å oppdage ulovlig virksomhet uten at det skjer en ulykke, og knapt nok da.

Tilsyn uten ansvar

KRONIKK

Knut Lervåg, mester i administrasjons- og organisasjonsvitenskap

Det er bedriften selv som har ansvaret for å ivareta helse, miljø og sikkerhet. Slik møter Klima og Forurensningstilsynet (KLIF) og Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB) kritikk av sine handlinger og ikke minst mangel på handlinger. Tilsynsmyndighetene har ikke ansvaret. Men er ikke en av hensiktene med regulering å forsøke å forhindre ulovlig virksomhet?

KLIF har ikke reagert, til tross for at de ved en rekke anledninger har fått opplysninger om at Vest Tanks drift stred mot forurensningsloven. Tilsynets handlingslammelse burde gi grunnlag for en uavhengig granskning: Ivaretar KLIFs tilsynsvirksomhet målsettingen om en forsvarlig forvaltning av naturressursene? Fører reguleringsregimet overfor virksomheter som skal ivareta samfunnssikkerhet til ansvarsløshet hos statlige myndigheter?

Ubemannet renseanlegg

KLIF oppdaget under en inspeksjon i 2005 at Vest Tank ikke var i stand til å ta representative prøver av utslippene sine. Bedriften lot også renseanlegget gå ubemannet utenom arbeidstiden, uten noen form for varslingsystem. Dersom noe hadde gått galt med prosessen, ville en risikert at ubehandlet væske flommet over på området eller rett ut i havet. Det ville ikke blitt oppdaget for dagen etterpå.

Til tross for at Vest Tank ikke kan vise til tiltak for å rette opp disse avvikene, lar KLIF dem fortsette driften av anlegget helt til neste tilsyn ni måneder senere. På spørsmål svarer tilsynsleder i KLIF følgende: «KLIF har ved flere anledninger funnet at renseanlegget ikke er i drift, jf. kontrollrapportene, og at lite har gått gjennom renseanlegg. Det virksomheten har tatt imot av avfall har stort sett vært lagret på tankene». Utslippstillatelsen pålegger bedriftene å behandle avfall innen ett år for å unngå opphopning. KLIF har her registrert et brudd på Vest Tanks utslippstillatelse uten å reagere. Opphopningen av avfallet hos Vest Tank har i etterkant skapt store problemer, og alt avfallet er fortsatt ikke fjernet.

Fulgte ikke opp

Både Kystverket og nederlandske miljømyndigheter advarte KLIF om at skipet «Probo Emu» inneholdt ulovlig avfall, uten at de rykket ut. KLIF hadde planlagt tilsyn året etter, og ville vurdere dette da. Siden ulykken inntraff i mai året etter avfallet var mottatt, betyr det en reaksjonstid på minst sju måneder. Da ulykken

FIKK IKKE HJELP: Lokalsamfunnet i Gulen ble sviktet både av Statens forurensningstilsyn, (nå KLIF) og Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap. Her fra folkemøte i juni 2007.

ARKIVFOTO: PAUL SIGVE AMUNDSEN

inntraff, kontrollerte KLIF verken hva Vest Tank hadde mottatt eller hva Vest Tank behandlet, men forholdt seg kun til bedriftens svært mangelfulle dokumentasjon.

KLIF hevdet at påstandene fra nederlandske myndigheter og Kystverket ikke var dokumentert, og dermed ikke ga grunnlag for å reagere. KLIF ønsker altså at ulovlig drift skal være dokumentert, men bruker selv i mindre grad verktøy som kan sikre slik dokumentasjon. En forventer at bedriften selv skal dokumentere at de gjør noe ulovlig.

Vest Tank ga selv beskjed

Det interessante er at Vest Tank faktisk opplyste KLIF om at det foregikk ulovlig virksomhet ved bedriften. I en e-post sendt til KLIF før ulykken skriver Vest Tank:

«Vi har nå i et par år tatt imot farlig avfallsvæske fra skip, som A-B-C væsker samt ikke brannfarlige væsker. En type væske er avfall fra vaskeprosesser av Gasoline blendstock, nafta, vann og caustik soda fra tankbåt. Dette gjenvinner vi og renser OK». Denne prosessen var på ingen måte forenlig med Vest Tanks utslippstillatelse, der bedriften kun har lov til å ta imot oljehol-

dig spyle- og «sludge»-vann. Politiet dokumenterte også ulovlig drift da de etterforsket ulykken.

KLIF «visste ikke»

Det ble laget en rapport som dokumenterte både antall skip Vest Tank hadde tatt imot og hvilken prosess som førte til ulykken. Rapporten ble offentliggjort i slutten av oktober 2007, og fikk stor oppmerksomhet i mediene. Til tross for dette har KLIF gjentatte ganger uttrykt at de ikke

ble klar over hvilket omfang den ulovlige driften ved Vest Tank hadde før Økokrim tok kontakt i februar 2008.

Ifølge NRK Brennpunkt tok heller ikke KLIF prøver av øvre tankgård før halvannet år etter ulykken, til tross for at Vest Tank i mellomtiden var blitt anmeldt både av KLIF og DSB for å ha oppbevart ulovlige stoffer på flere av tankene sine.

Manglet brannvern

Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap har ikke fått samme oppmerksomhet som KLIF i denne saken. Dette er fordi DSB ikke har ført noen form for tilsyn med driften til Vest Tank. DSB vurderte tilsynelatende heller ikke oppbevaringstillatelsene som Vest Tank sendte inn. DSB informerte om at Vest Tank ikke

kan ha brannfarlig væske i øvre tankanlegg uten at bedriften blir underlagt Storulykkeforskriften.

Det settes strenge krav til brannvern og utarbeidelse av sikkerhetsrapporter til bedrifter som er underlagt denne forskriften. Til tross for dette fikk Vest Tank senere tillatelse til å oppbevare opptil 50 millioner liter svært brannfarlig væske over en seksmånedersperiode i samme tankgård, uten å utarbeide sikkerhetsrapporter eller innføre brannverntiltak. Øvre tankgård hadde bare to pulverapparat på dette tidspunktet.

Gulen sto alene

Gulen kommune med 2283 innbyggere ble ansvarlig for håndteringen av en svært komplisert krise. Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap har også ansvar for samordning mellom regionale og sentrale myndigheter i en krisesituasjon. Denne manglende samordningen mellom kommunen og sentrale myndigheter var et av hovedproblemene under denne krisen.

Til tross for dette valgte DSB ikke å gi støtte til en kommune som tydeligvis ikke var i stand til å håndtere denne situasjonen. DSB hevder at de som en relativt ny organisasjon stilte seg avventende til å ta dette ansvaret. En av hovedoppgavene til DSB er samordning innenfor samfunnssikkerhet. Hadde DSB lavere kompetanse på dette feltet enn

Gulen kommune, etter at direktoratet hadde vært operative i over tre år?

Apatisk tilsyn

Ansvaret for forebygging av ulykker er lagt til bedriftene. Tankegangen bak er at dersom offentlige myndigheter går inn og tar ansvar for sikkerhet hos bedriftene, så risikerer en at bedriftene blir apatiske. Dilemmaet med denne strategien er at ansvaret nå er lagt på bedrifter som i mange tilfeller kan ha lav kompetanse på samfunnssikkerhet – bedriftene kan ha et sterkt økonomiske motiv for ikke å ivareta denne sikkerheten.

Har overføring av ansvar fra tilsynsmyndighet til bedrift ført til at tilsynsmyndighetene har tapt ansvaret for å beskytte samfunnet mot farer? Har dette tapet av ansvar ført til at apatien er blitt overført fra bedrift til tilsynsmyndigheter? Det er et paradoks at det er mulig å drive en så systematisk ulovlig virksomhet som det som har foregått i Gulen, i Norge, som i utgangspunktet er et så gjennomregulert samfunn.

FOR KILDER: SE MIN MASTEROPPGAVE «TILSYN UTEN ANSVAR» PÅ [HTTP://ROKKAN.UNI.NO/FNIV/](http://ROKKAN.UNI.NO/FNIV/)

